

PRAVO PRIVATNOSTI I INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA

Prof.dr Predrag Dimitrijević

- „Pojedini stručnjaci iz oblasti informatike predlažu uvođenje ličnog broja za svakog pojedinca radi identifikacije u vezi s pitanjem poreza, bankarskih poslova, obrazovanja, socijalne zaštite, vojne obaveze, kao i zbog drugih razloga. (...) Nije teško zamisliti opasnosti koje proizlaze iz ove tehnologije za buduće generacije. Neprijatna istina je ta da mnogi aspekti primene informatičke tehnologije predstavljaju potencijalno ili stvarno ugrožavanje privatnosti.“
- **Arthur R. Mitter**, *The Assmdt on Privacy - Computers Data Banks and Dosiers*, The University of Michigan Press, Ann Arbor, MI, 1971, str. 4.

NAPAD NA PRIVATNOST

- Od mnogih pitanja nastalih s pojavom kompjuterske informatičke tehnologije, pravna pitanja koja pronzlake iz tzv. napada na privatnost („assault on privacy“), i pitanja zaštite i bezbednosti podataka u kompjutorsizovanim informacionim sistemima, na čelu su tog pravnog izazova.
- kontroverza povodom rasprave o (pravnoj) prirodi „privatnosti“,
- načinima osiguravalja efikasne pravne zaštite od zloupotrebe ličnih podataka građana i drugih subjekata u ovim okolnostima.
- teškoća koje nastaju u vezi s konstruisanjem jedne precizne pravne definicije privatnosti.

POJAM „PRIVATNOSTI“ (PRIVACY)

- Pravo prnvatnosti i zaštita ličnih podataka postaje, teorijski i praktično, središte interesovanja pravnika u oblasti zakonodavstva, uprave i sudstva.
- Iako je izraz „privatnost“, tj. privacy, već stotinak godina u pravnom saobraćaju, posebno uzemljama anglosaksonskog pravnog područja, pitanje je „eksplodiralo“ razvojem informatičke tehnologije i stvaranjem kompjuerizovanih informacionih

Pravo da se bude ostavljen na miru!

- Jednu od ranih definicija prava privatnosti formulisala je američka jurisprudencija krajem XIX veka kao pravo da se bude ostavljen na miru („right to be left alone“).
- s prvim uređajima Informatičke tehnologije (telefonom, telegrafom itd.), nastala je i savremena koncepcija prava na privatnost (the right to privacy).
- Ova koncepcija privatnosti iznetaje još krajem prošlog veka. u čuvenom radu „Pravo na privatnost“ („The Right to Privacy“) eameričkih sudija Samucl-a Warren-a (Semjuel Voren) i Louis-l Brandais-a (Luis Bran-dajs).
- Protiv ovakve „negativne definicije“ prava privatnosti danas su izražene brojne i ozbiljne kritike.
- pokušaj da se privatnost izjednači s neuznemiravanjem, tj. s idejom da se bude ostavljen na miru.
- filozofi nazivaju negativnom slobodom.
- Izjednačavanje ovih pojmova je pogrešno i može izazvati zablude.

Kontrola informacija!

- Savremeni koncept privatnosti stavlja naglasak na tzv. kontrolu informacija.
- ovakve definicije odgovaraju savremenim pozitivnim društvenim i individualnim interakcijama, jer se ne može isključiti realno „komunikaciono“ okruženje u kojem se čovek danas stvarno nalazi.
- savremena pravna teorija pravo privatnosti posmatra sa tzv. aktivnog stanovišta.
- omogućava da se jasno identifikuje interes koji je u pitanju (npr. pri vršenju elektronskog nadzora i praćenja -„surveillance and/or monitoring“).
- Interes samoodređivanja sopstvene komunikacije sa drugima
- odražava želju pojedinca i grupa da saopštavaju informacije o sebi
- *Privatnost je pravo pojedinca, grupa ili institucija da sami za sebe odrede kada, kako i u kojoj meri će se informacije o njima saopštavati drugim licima.*

ZAŠTITA PODATAKA U KOMPJUTERIZOVANIM SISTEMIMA

- Praktično ostvarenje prava privatnosti manifestuje se, kao pitanje zaštite podataka u kompjuterskim informacionim sistemima.
- *Bezbednost kompjuterskog sistema* predstavlja *kišobran* koji štiti hardverske i softverske elemente organizacije. kao i podatke i informacije koje se kompjuterom obrađuju od zloupotrebe, prevare, pronevere, sabotáže, namernog ili slučajnog oštećenja, kao i od prirodnih nepogoda.

Funkcionalni aspekt **zaštite podataka**

- pitanja funkcionalnog karaktera su:
  1. ograničavanje raspolaganja određenim vrstama podataka (npr. lekarski izveštaji),
  2. obaveza davanja informacija nedržavnih subjekata (npr. banaka, bolnica) državnim organima i organizacijama (npr. ministarstvu finansija, zavodu za zaštitu zdravlja i sl.)
  3. obaveštavanje građana o podacima koji se o njemu prikupljaju i u koju svrhu itd.

Organizacioni aspekt **zaštite podataka**

- pitanja organizacionog karaktera su:
- a) sastav i ovlašćenja posebnih organa (npr. „nacionalnih komisija“, „poverenika“, „registara“) kojima je poveravano sprovođenje zakona i drugih mera o zaštiti podataka.
- b) tehnički standardi vođenja računskog centra i v) stručna sprema lica koja obrađuju podatke itd.

Zaštnta podataka i bezbednost sistema

- Pored zaštite podataka u pravnom smislu reči, veoma su značajna i pitanja u vezi s obezbeđivanjem podataka i integriteta kompjuter u fizičkom, odnosno bezbednosnom smislu.
- Međutim, ostvarivanje bezbednosti sistema podrazumeva. između ostalog, i regulisanje i propisivanje obaveznih standarda i normativa koje bi primenjivali tehnički izvršioc i (npr. zavodi za informatiku i kompjuterski centri).
- Mere koje imaju za cilj obezbeđenje sistema mogu biti raznovrsne:
  1. mere radi obezbeđenja bezbednosti i integriteta tehničkih komponentata kompjuterskog sistema (tj. hardvera),
  2. mere radi obezbeđenja bezbednost i integriteta programskih komponenti sistema (tj. softvera), tj programa, datoteka, banaka podataka itd.
  3. mere fizičkog obezbeđenja prostorija, zgrada, itd. od slučajnog ili namernog oštećenja,
  4. mere koje doprnose održavanju I povećanju standarda u profesionalnoj obučenosti osoblja,
  5. mera održavanja i unapređenja standarda „redovne operative procedure" ptd.

MOTIVI ZA ZAKONODAVNU REGULATIVU

- Imajući u vidu povećanu mogućnost zloupotrebe koja se može javiti zbog sve šire primene kompjuterizovanih informacionih sistema, mnoge zemlje su, naročito razvijene, pristupile su donošenju odgovarajućih zakonodavnih akata, s ciljem posebne i neposredne „zaštite podataka“, odnosno „privatnosti“.
- Ovo je posledica izuzetnog razvoja kompjuterske tehnologije, a naročito razvoj tehnologije za tzv. elektronsko nadgledanje i nadzor ponašanja pojedinca.
- Prvi posebni zakon koji neposredno reglišće pitanje zaštite podataka donela je 1970. godine u Nemačkoj savezna država Hese.
- U svetu je danas na snazi veći broj raznih zakona koji regulišu materiju zaštite podataka, odnosno prava privatnosti.
- Po pravilu, ova oblast se regulišće posebnim zakonima, odnosno, ukoliko je država federalnog tipa, i posebnim zakonima federalnih jedinica (npr. u SR Nemačkoj, SAD, Kanadi itd.).
- Međutim, pitanje zaštite podataka u nekim zemljama je regulisano neposredno i ustavima tih zemalja.

PRAVNI OKVIRI ZAŠTITE

- stepen pravne zaštite podataka, zavise od stepena političkog značaja koji se pridaje ličnim pravima, odnosno zaštiti „privatnosti“ i ličnih podataka u odgovarajućim uslovima.
- ovo zavisi od opšteg stepena materijalnog i kulturnog razvitka odgovarajuće društvene zajednice.

KARAKTERISTIKE ZAKONODAVSTVA ZA ZAŠTITU PODATAKA

- Komparativno zakonodavna regulativa u ovoj oblasti kreće u dva osnovna pravca.
- zakonodavna regulativna prava privatnosti karakteristična za *common-law sistme*.
- zakonodavne regulative o zaštiti podataka *evrokontinentalnih pravnih sistema*.

Privatnopravno stanovište

- polazi sa stanovišta „privatnopravne“ zaštite (ličnih prava i sloboda pojedinca), gde je ova oblast regulisana zakonom čije se sprovođenje, ostvaruje preko sudova po osnovu „lične inicijative“.
- Velika Britanija. nije pitanju zaštite podataka pristupila sa stanovišta tradicije svog pravnog sistema. Tako, *Zakon o zaštiti podataka* (1984), predviđa obrazovanje „registrar za zaštitu podataka“ (Data Protection Registrar), tj. posebnog „matičara za vođenje evidencija o zaštiti podataka“, koga imenuje Kruna i koji je praktično nezavisan od vlade. Registrar je organ za zaštitu podataka s ovlašćenjima „poverenika parlamenta“, odnosno ombudsmana. Registrar vrši registraciju svih korisnika kompjuterizovanih informacionih sistema za obradu ličnih podataka, kako u javnom. tako i u privatnom sektoru.
- Uslovi u vezi s pristupanjem *Evropskoj konvenciji za zaštitu pojedinaca u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka* (1981) bili su razlog što je Velika Britanija 1984. godine donela ovaj zakon.
- Zakon o zaštiti podataka sledi evrokontinentalne modele zakona, odnosno odstupa od tradicionalnog modela zemalja common-law sistema.

Javnopravni pristup

- pružanja „javnopravne“ zaštite pojedincu i građanima u odnosu na podatke u kompjuterizovanoj informacionim sistemima
- donošenje zakona o „zaštiti podataka“.
- Takav je slučaj s većinom zemalja evrokontinentalnog pravnog sistema - Francuskom, SR Nemačkom, Švedskom itd.
- Tako, francuski zakon kojim je regulisana oblast zaštite podataka donet je 1978. godine i nosi naziv *Zakon o informatici, evidencijama i slobodama*.
- iz razloga osnivanja posebnog organa za zaštitu podataka, prototip zakonodavnog akta „javno-pravnog“ karaktera.
- posebno telo s regulativnim, kontrolnim i dr. ovlašćenjima - Nacionalna komisija za informatiku i slobode, tzv. CNIL (Commission Nationale de L'informatique et des Libertés)
- jednog novog nezavisnog administrativnog tela, sa svojstvom pravnog lica, nalazi u sastavu države – ali nema ni hijerarhijskih, ni starateljskih ovlašćenja i podleže samo sudskoj kontroli.

Specifični režimi pravne zaštite

- specifične situacije, slučaj s **Japanom**.
- Polazeći od posebnih okolnosti pod kojima je ova zemlja, takoreći iz feudalnog sistema postala supersila postindustrijskog društva, i pitanja zakonodavne regulative i pravnih mehanizama zaštite podataka imaju svoje osobenostn.
- Japan nije doneo poseban zakon o zaštiti podataka (niti o zaštiti prava privatnosti), već je ustanovljen sistem „decentralizovane kontrole“ u vezi sa zaštitom podataka
- svako ministarstvo posebno sprovodi u svom resoru

KOMPARATIVNOPRAVNI OSVRT

Primena zakona

- u većina zemalja je zaštita podataka regulisana jedinstveno, u pogledu vođenja službenih i neslužbenih evidencija (npr. Danska, Norveška).
- pojedine države ovu materije regulišu samo u odnosu na vođenje službenih evidencija (npr. SAD, Kanada).
- sve zemlje poznaju izuzetke u pogledu važenja zakona, koja moraju biti predviđena posebnim zakonima.

Subjekt zaštite

- tj. lica čija se prava štite.
- Zakoni o zaštiti podataka pojedinih država ne uvode ograničenja u pogledu subjekata zaštite, odnosno predviđaju primenu ovih akata na sva lica sa svoje teritorije.
- Neke od ovih zemalja to pravo proširuju, zakonodavna regulativa ne obuhvata samo pojedince, već i (privatne) korporacije (npr. Austrija, Danska, Norveška).
- Pojedine države ovo pravo relativno ograničavaju pa se ono odnosi samo na državljane a na strance pod uslovom da imaju stalno prebivalište na njihovoj teritoriji (npr. SAD, Kanada).

KOMPARATIVNOPRAVNI OSVRT

Objekt zaštite

- Određene razlike mogu se uočiti u pogledu određivanja „objekta zaštite“.
- U većini zemalja zakonske odredbe odnose se na službene i neslužbene evidencije koje se vode konvencionalnim - „manuelnim“ metodima (kartoteke, registri ntd.), tako i na evidencije koje se vode korišćenjem savremene tehnologije. tj. automatski.
- U nekim zemljama, pak. ove zakonske odredbe odnose se samo ka zaštiti podataka u kompjuterizovanim sistemima (npr Austrija, Švedska).

Terminologija

- Svi zakoni, po pravilu, posvećuju pažnju detaljnom i preciznom definisanju ključnih kategorija, kao što su „lični podaci“, „subjekt podataka“, „evidencija“, „kompjuterski centar“ itd.
- tendenciju precizne pozitivnopravne regulacije ove oblasti.

KOMPARATIVNOPRAVNI OSVRT

Pravna zaštita

- Zakoni koji regulišu ovu materiju predviđaju i odgovarajuća sredstva i mere pravne zaštite.
- U širem smislu, kao posebna preventivna zaštitna mera podrazumeva se i pravo lica da bude obavešteno o tome da li se o njemu prikupljaju, obrađuju i koriste određeni lični podaci, kao i pravo da u potpunosti bude obavešteno o svim podacima koji se odnose na njega.
- U tom smislu, zakonima predviđa se mogućnost korišćenja odgovarajućih pravnih sredstava - zahteva, prigovora, žalbi i drugo radi brisanja, korekcije, odnosno ažuriranja podataka.
- Pravna sredstva zaštite podrazumevaju i propisivanje odgovarajućih krivičnihopravnih, odnosno građanskopravnih sankcija. Po pravilu, krivičnopravne sankcije su novčane, a propisuju se i odgovarajuće kazne zatvora. Građanskopravne sankcije, uz različite modalitete, uvedene su s ciljem obeštećenja lica u slučajevima kada mu je usled nezakonitog ili nepravilnog raspolagaša ličnim podacima naneta materijalna ili moralna šteta.

POSEBNA TELA I ORGANI

- Opšta karakteristika (uz pojedine izuzetke, npr. SAD) specifičnog zakonodavstva o zaštiti podataka svakako je i obrazovanje posebnih organa kojima je povereno staranje o zaštiti ličnih podataka. Ovi organi razlikuju se po sastavu i po obimu ovlašćenja.

Inokosni organi

- U pojedinim zemljama, organ za zaštitu podataka obrazovan je kao inokosni (individualni) organ i različito je nazvan.
- „komesar za zaštitu privatnosti“ (Kanada), „poverenik za zaštitu ličnih podataka“ (Nemačka), „registrar za zaštitu podataka“ (Velika Britanija) itd.

Kolegijalni organi

- I ovi kolegijalni organi kojima je poverena zaštita ličnih podataka razlikuju se kako po nazivima i strukturi, tako i po nadležnostima i ovlašćenjima.
- Tako, na primer, Komisija za zaštitu ličnih podataka (Austrija), Ured za zaštitu privatnosti (Belgija), Komisija za zaštitu podataka (Švedska), Nacionalna komisija za šformatiku i slobode - tzv. CN1L (Francuska), Računarski odbor (Island).
- Za rukovodioca, odnosno predsednika ovih kolegijalnih organa se traži odgovarajuća stručna, pre svega, pravna kvalifikacija, kao i poznavanje problematike prava i sloboda građana, odnosno zaštite podataka.

OMBUDSMAN ZA ZAŠTITU PODATAKA (DATA PROTECTION OMBUDSMAN)

- obrazovanje posebnih organa se u širem smislu mogu označiti kao „ombudsman za zaštitu ličnih podataka“. tj. „data protection ombudsman“, kojima je povereno staranje o zaštiti ličnih podataka.
- Kako se suština institucije ombudsmana svodi na kontrolu uprave koja prelazi i preva-zilazi granice formalnopravne kontrole rada i postupanja uprave, bilo bi korisnije i efikasnije uvođenje institucije ombudsmana kao konkretne i specijalizovane institucije zaštite zakonitosti i sloboda i prava građana, posebno u odnosu na upravu u savremenim informatičkim uslovima.
- Javna uprava se menja. Ostvarivanje ciljeva države blagostanja zahteva masovno upravno delovanje i donošenje odluka koje se tiču velikog broja građana. *Ovakvi upravni sistemi ne bi bili mogući bez upotrebe kompjutera*

PRIKUPLJANJE PODATAKA

- Svi zakoni sadrže odredbe da se lični podaci mogu prikupljati samo na način koji je određen zakonom, tj. na zakonit i pravilan način.
- Pored toga, korišćenje ličnih podataka vremenski je ograničeno, u smislu da se mogu prikupljati samo oni lični podaci za koje je zakonom predviđeno da se mogu prikupljati.
- Korišćenje podataka iz evidencije u druge svrhe. recimo, radi statističkih ili naučnih istraživanja moguće je samo pod uslovom da se lični Podaci „pretvore u anonimni oblik“, tj. da na osnovu njih nije moguće Identifikovati konkretnu osobu.

ZAKONSKA ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI

- Nagli razvoj informacione tehnologije. zasnovan na proizvodnji i primeni elektronskih sistema za obradu podataka, telekomunikacione opreme i druge prateće opreme, otvorio je, početkom 70-tih godina, neograničene mogućnosti za koncentraciju podataka, njihovo grupisanje i pretraživanje po raznim obeležjima, kao i mogućnost korišćenja od strane širokog kruga korisnika.
- Nova informaciona tehnologija brzo je našla široku primenu u mnogim oblastima života i rada, posebno u privredi, nauci, zdravstvu, upravi. pravosuđu.
- To je imalo za posledicu i masovnu pojavu podataka o ličnosti u raznim evidencijama, registrima, katalozima i drugim kolekcijama podataka.
- Postojanje i primena ovih evidencija ukazali su na potrebu formiranja jednog celovitog sistema načela i mera za zaštitu prava svakog pojedinca na privatnost i tajnost podataka koji se na njega odnose.

Regulativa o zaštiti podataka o ličnosti u svetu

- Zaštita podataka o ličnosti, kao deo zaštite osnovnih prava i sloboda pojedinca, naročito prava na privatnost, zakonski je regulisana u većini evropskih zemalja već više decenija.
- Mnoge tehnološki razvijene zemlje donele su posebne zakone o zaštiti podataka kojima se, s nekim izuzecima, uređuje samo zaštita podataka o ličnosti, odnosno pravo na privatnost.
- Normativnim regulisanjem ove oblasti pomireni su potreba modernih država za formiranjem brojnih i raznovrsnih evidencija s podacima o ličnosti, organizovanih u automatizovane baze podataka, s jedne strane, i zahtevi savremenog društva za zaštitom ličnosti, sloboda i prava građana, s druge strane.
- To je rezultiralo usvajanjem većeg broja dokumenata kojima se reguliše ova oblast. Savet Evrope doneo je Strazburu (1981) , *Konvenciju o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka*. Namera je da zemlje potpisnice usklade svoja nacionalna zakonodavstva s osnovnim načelima i preporukama sadržanim u ovom dokumentu.

Problem zaštite podataka o ličnosti

- Problem zaštite podataka o ličnosti predmet je mnogih rezolucija, smernica, direktiva, preporuka koje su doneli Savet Evrope, Ekonomski i društveni savet, Komisija za ljudska prava Biroa Ujedinjenih nacija u Ženevi, Evropski parlament i Savet Evropske unije.
- Generalna skupština 1989. usvojila je Rezoluciju 44/132 *Smernice za regulisanje dosijea s kompjuterizovanim ličnim podacima*. Pozivajući se na tu rezoluciju, a imajući u vidu rezoluciju Komisije za ljudska prava 1990/42, donetu 1990. i rezoluciju Ekonomskog i društvenog saveta 1990/38, od 1990, pod nazivom *Smernice za korišćenje kompjuterizovanih ličnih dosijea*, Generalna skupština UN je 1990. Rezolucijom 45/95 usvojila *Smernice za regulisanje dosijea sa kompjuterizovanim ličnim podacima* E/CN.4/1990/72.
- U navedenim dokumentima utvrđeni su osnovni ciljevi u načela zaštite podataka o ličnosti, kriterijumi vezani za kvalitet i legitimnost obrade podataka o ličnosti, posebne kategorije podataka, prava lica o kojima se podaci vode na pristup podacima, izuzeća i ograničenja ovih prava, mere za zaštitu lica na koja se podaci odnose i druga slična pitanja.

Principi na kojima se zasniva regulativa u oblasti zaštite podataka o ličnosti

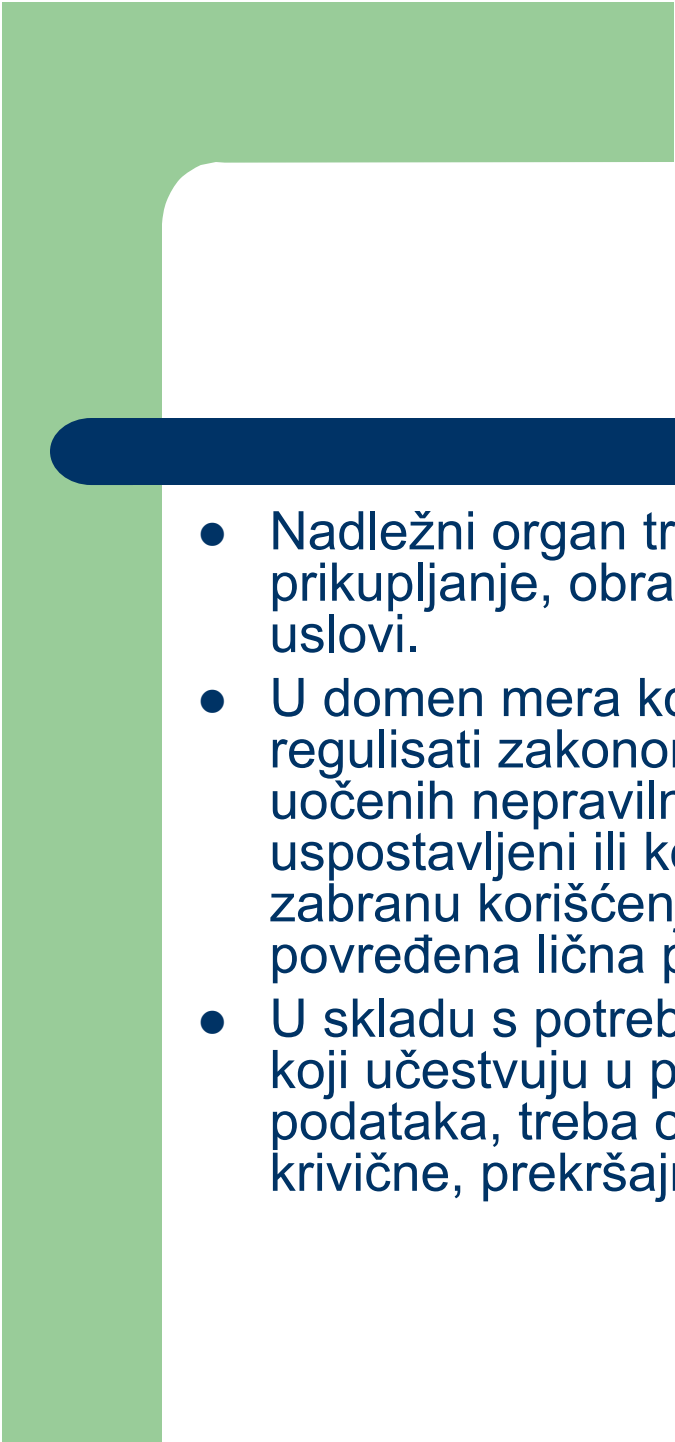

- utvrđeni su u *Konvenciji o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka* (1981). godine. a potvrđeni su s neznatnim korekcijama i u ostalim dokumentima.
- Državama je prepuštena inicijativaca se u postupku regulisanja ove materije opredele u pogledu sadržaja, dometa i obuhvata zaštite ličnih podataka. Svaka država mora da se pridržava utvrđenih načela.
- *načelo zakonitosti i nepristrasnosti*. Lični podaci se prikupljaju, obrađuju i koriste na zakonom propisan način, što znači da njihova zaštita treba da obuhvati mere i postupke kojima se sprečava nezakonito prikupljanje, obrada, čuvanje, kornšćenje, razmena i iznošenje podataka o ličnosti iz zemlje.

- *načelu tačnosti podataka.* Ovim načelom određuje se kvalitet podataka o ličnosti i obaveza lica, zaduženih za prikupljanje i obradu ličnih podataka, da vrše proveru tačnosti, ažurnosti i potpunosti podataka, kao i njihove zasnovanosti na verodostojnim izvorima. Načelo podrazumeva i odgovornost lica zaduženih za vođenje evidencija, za netačno, neažurno i nepotpuno prikupljanje, obradu i korišćenje podataka o ličnosti.
- Prava lica o kojima se prikupljaju i obrađuju podaci da budu obavješteni u kojim zbirkama se nalaze podaci koji se na njih odnose. koji su to podaci, ko ih obrađuje, u koje svrhe i po kom osnovu, kao i ko su korisnici tih podataka, sadržano je u *načelu utvrđivanja izmene.*
- *Načelo dostupnosti podataka,* u kome je sadržano pravo lica o kome se vode podaci da bude obavješteno o postojanju zbirke ili druge evidencije s ličnim podacima, pravo da može da ima uvid u svoje lične podatke, da može da traži ispravku netačnih podataka, brisanje podataka itd.

- Prava određena *načelom utvrđivanja izmene* i *načelom dostupnosti podataka* licu o kome su prikupljeni i obrađeni podaci mogu biti ograničena i mogu se koristiti u obimu koji je neophodan za zaštitu bezbednosti zemlje, javne bezbednosti, monetarnih interesa države ili za suzbijanje krivičnih dela.
- To su slučajevi u kojima se izuzetno, u skladu s članom 9. Konvencije, zakonom mogu ograničiti prava lica o kome su prikupljeni i obrađeni podaci i utvrditi odgovarajući oblici zaštite.

- Zbog potrebe da se određeni lični podaci prikupljaju, za ove podatke, kao posebnu kategoriju podataka, proširuju se, u skladu sa *načelom nediskriminacije*. odnosno *načelom zabrane diskriminacije* i posebna pravila.
- Tu posebnu kategoriju podataka čine lični podaci o rasnom poreklu, nacionalnoj pripadnosti, religioznim i drugim uverenjima, političkim i sindikalnim opredeljenjima i seksualnom životu. Ova vrsta podataka može se prikupljati, obrađivati i davati na korišćenje samo uz pismenu saglasnost lica na koje se odnose i pod uslovima koji su saglasna sa zakonom. Takođe lični podaci o zdravstvenom stanju i osuđivanosti lica mogu se prikupljati, čuvati i davati na korišćenje samo u skladu sa zakonom.
- izuzeci, odnosno odstupanja od proklamovanih načela, u skladu su sa *načelom odobrenja*, pod uslovom da su takva odstupanja izričito predviđena zakonom ili drugim propisom donetim u skladu s unutrašnjim pravnim sistemom koji jasno precizira njegova ograničenja i utvrđuje odgovarajuće oblike zaštite.
- U skladu s *načelom bezbednosti*, zakonom treba regulisati i mere i postupke koje lice zaduženo za evidencije i zbirke ličnih podataka treba da preduzme radi zaštite tih zbirki, kako od prirodnih opasnosti, od slučajnih gubitaka i uništenja, tako i od rizika koji može nastati delovanjem ljudskog faktora, kao što su neovlašćeni pristup podacima, zloupotreba podataka ili zaraza kompjuterskim virusima.

- Polazeći od *načela slobodnog protoka, razmene i iznošenja ličnih podataka* iz zemlje, koji su automatski obrađeni ili prikupljeni radi takve obrade, odnosno *načela prekogranične razmene* informacija, zakonom treba predvideti uslove za prekograničnu razmenu informacija i mere zaštite privatnosti.
- Neopravdana zabrana protoka informacija ne može se predvideti, osim ukoliko to ne zahteva zaštite ličnih podataka,
- u zakonima kojima se reguliše zaštita podataka o ličnosti treba posvetiti posebno poglavlje ostvarivanju nadzora, odnosno treba utvrditi organ koji će biti nadležan za primenu odredaba zakona i poštovanje načela na koje se te odredbe odnose.
- Načelo ostvarivanja nadzora, pored navedenog, podrazumeva i detaljnu razradu prava nadležnog organa i mera koje može preduzeti u vršenju nadzora. U domen prava nadležnog organa spada pravo da može da pregleda zbirke ličnih podataka i dokumentaciju vezanu za prikupljanje, obradu, čuvanje, prenošenje i korišćenje podataka o ličnosti, a takođe i da može da kontroliše mere i postupke koje zaduženo lice preduzima u cilju zaštite ličnih podataka, kao i da ostvaruje nadzor nad prostorijama i opremom, s aspekta ostvarivanja zaštite zbirki ličnih podataka.

-
-
- Nadležni organ treba da ima i ovlašćenje da zabrani prikupljanje, obradu i utvrdi da za to nisu ispunjeni propisani uslovi.
  - U domen mera koje nadležni organ može preduzeti, koje treba regulisati zakonom, spada pravo da može narediti otklanjanje uočenih nepravilnosti u zaštiti, brisanje podataka koji nisu uspostavljeni ili koji se ne koriste po zakonu, kao i izmenu ili zabranu korišćenja podataka o ličnosti kada utvrdi da su povređena lična prava lica čiji su podaci obrađeni.
  - U skladu s potrebom da se naglasi odgovornost svih subjekata koji učestvuju u prikupljanju, obradi, korišćenju i zaštiti ličnih podataka, treba obavezno predvideti i kaznene odredbe, krivične, prekršajne ili druge kazne.

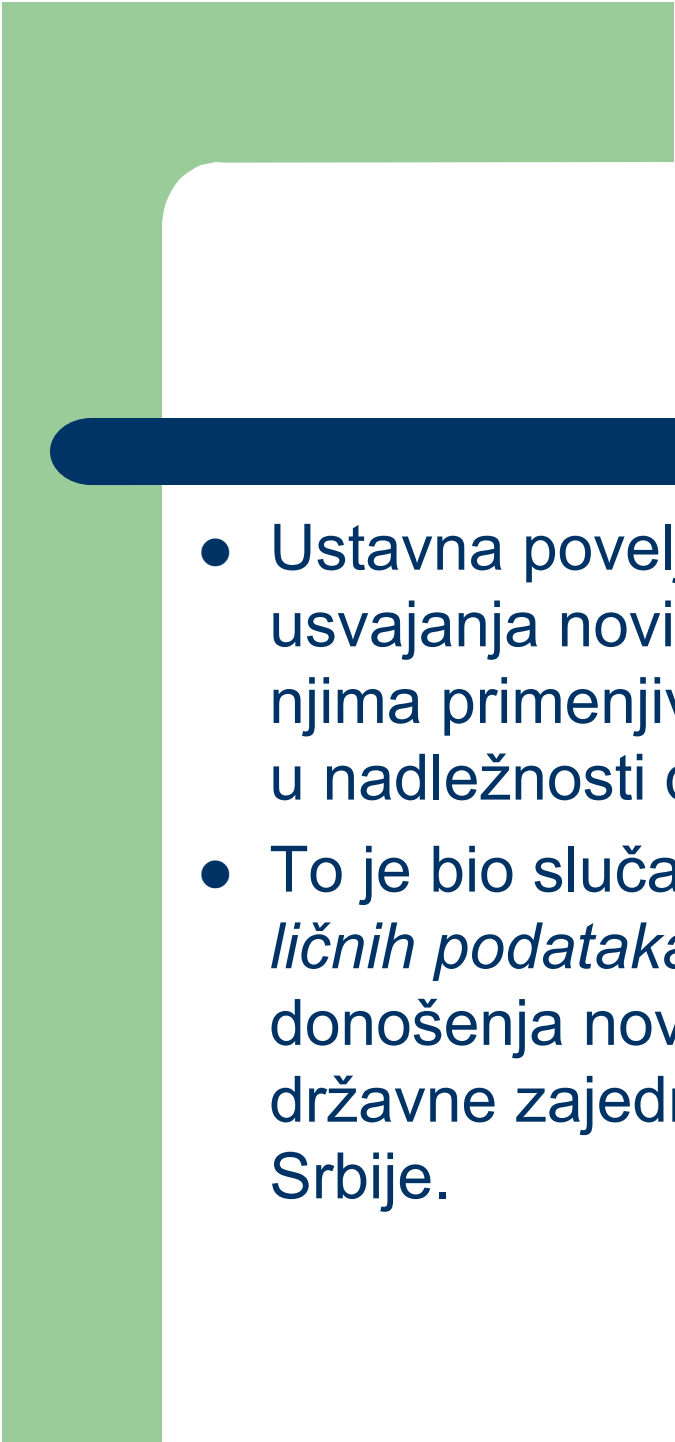

Zaštita podataka o ličnosti u Srbiji

- U *Ustavu Republike Srbije*, u članu 20, zajamčena je zaštita tajnosti podataka o ličnosti i utvrđeno je da se prikupljanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti uređuju zakonom.
- U *Ustavu Republike Crne Gore*, članom 31. jamči se zaštita podataka o ličnosti, zabranjuje upotreba ovih podataka van namene za koju su prikupljeni. utvrđuje pravo svakog lica o kome se podaci prikupljaju da bude upoznato s prikupljenim podacima o ličnosti koji se na njega odnose, a takođe i pravo na sudsku zaštitu u slučaju njihove zloupotrebe.

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (1998)

- Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (1998) pored predmeta, zaštite podataka o ličnosti, utvrđuje opšte principe, svrhu i nameru prikupljanja, obrađivanja i korišćenja podataka o ličnosti.
- Posebno poglavlje predstavlja poglavlje o pravima i obavezama rukovoca zbirkom ličnih podataka i merama kojima se obezbeđuje adekvatno ostvarivanje zaštite podataka o ličnosti.
- Prava građana i način zaštite tih prava regulišu se u posebnom poglavlju.
- pravo građanina da bude obavešten u kojim zbirkama i koji podaci se o njemu vode, ko ih obrađuje, u koje svrhe i po kom osnovu, uvid u podatke, ispravku, brisanje i zabranu korišćenja netačnih, neažurnih i nepotpunih podataka posebnom odredbom Zakona
- utvrđuju se slučajevi u kojima se, izuzetno, mogu ograničiti prava građanina kada je to neophodno za zaštitu bezbednosti zemlje, javnu bezbednost, monetarne interese države i suzbijanje krivičnih dela. U ovom poglavlju predviđen je i način zaštite prava građana i naknada pričinjene štete. a posebnom odredbom utvrđuje se položaj stranih državljana u pogledu zaštite ličnih podataka.
- Zakon sadrži i poglavlja kojima se uređuju kvalitet ličnih podataka, posebne kategorije podataka, ostvarivanje nadzora, iznošenje ličnih podataka.

-
-
- Ustavna povelja SCG predviđa da će se, do usvajanja novih zakona u državama-članicama, u njima primenjivati oni savezni zakoni kojini su ostali u nadležnosti državne zajednice.
  - To je bio slučaj sa saveznim *Zakonom o zaštiti ličnih podataka* iz 1998. godine koji je tako (do donošenja novog zakona) prestao da važi na nivou državne zajednice i prešao u nadležnost Republike Srbije.